PATIËNTEN INFORMATIE

Logopedie bij een neurologische aandoening

Afasie

Communicatieproblematiek bij rechterhemisfeerletsel

Dysartrie

Dysfagie

MAASSTAD ZIEKENHUIS
een santeon ziekenhuis

Door middel van deze informatiefolder wil het Maasstad ziekenhuis u informeren over logopedie bij een neurologische aandoening. Wij adviseren u deze informatie zorgvuldig te lezen.

Wat is logopedie?

Logopedie houdt zich bezig met gehoor, eten, drinken, stem, taal, spraak en andere communicatieproblematiek. Na een neurologische aandoening kunnen problemen ontstaan op het gebied van communicatie, eten en/of drinken. Denk hierbij aan het hebben van een taalstoornis, problemen met de spraak, het gebruik van de ademhaling, stem, kauw- en/of slikstoornissen. Deze problemen kunnen gecombineerd voorkomen.
De logopedist verricht onderzoek gericht op bovengenoemde vlakken naar aanleiding van uw ervaren problemen en stelt een logopedische diagnose. In overleg met u wordt een behandelplan opgesteld. Hierin wordt ook aandacht besteed aan de invloed van uw problemen op uw dagelijkse activiteiten en participatie. Door middel van voorlichting, adviezen en oefeningen probeert de logopedist de taal, spraak, stem, het kauwen en/of slikken bij u te verbeteren.
Hieronder volgt een uitleg over verschillende problemen die u kunt ervaren na een neurologische aandoening. De arts en logopedist geven aan welke problemen bij u spelen.

Afasie (taalstoornis vanuit de linker hersenhelft)

Mensen met afasie hebben problemen met de taal. Taal bestaat uit verschillende onderdelen. Er kunnen problemen zijn met het begrijpen van wat er wordt gezegd of gelezen. Het gaat hier om het taalbegrip. De taalproductie kan bijvoorbeeld moeilijk zijn doordat de persoon met afasie moeilijk de juiste woorden kan vinden. Ook kan het lastig zijn om een goede zin te formuleren en een logisch verhaal te vertellen. Iemand met afasie ziet de letters en woorden staan, maar heeft toch moeite met lezen en/of schrijven.

Soms gebruiken mensen met afasie verkeerde of niet-bestaande woorden. Daardoor is het voor de omgeving soms moeilijk te begrijpen wat de persoon met afasie bedoelt.

Wat doet de logopedist bij afasie?
De logopedist onderzoekt de taalfunctie en bekijkt hiermee welke onderdelen van de taal moeilijk zijn en welke goed gaan.
Na het onderzoek start de logopedist met oefeningen om het begrijpen, spreken, lezen en schrijven te verbeteren. De logopedist leert u en uw directe omgeving hoe u het beste met elkaar kunt communiceren.
Soms is spreken niet of nauwelijks mogelijk. Dan kan de logopedist een hulpmiddel ter ondersteuning van de communicatie aanraden en u daarbij begeleiding geven.

Adviezen voor personen in de omgeving van de persoon met afasie
Onderstaande adviezen kunnen u en uw omgeving helpen in de communicatie:

- Gebruik geen lange zinnen in gesprekken met een persoon met afasie. Korte kernachtige zinnen worden beter en sneller begrepen.
- Ondersteun de taal zoveel mogelijk met gebaren of aanwijzen van voorwerpen/personen.
- De persoon met afasie kan u gewoon horen, maar heeft soms moeite met het begrijpen wat er wordt gezegd. Het heeft geen zin om harder te gaan spreken of met een andere intonatie.
- Wees eerlijk als de persoon met afasie zijn/haar boodschap niet duidelijk overbrengt. Vraag om bevestiging: "ik denk dat je bedoelt…"
- In de communicatie met een persoon met afasie kan het fijn zijn om een fotoboekje mee te nemen met belangrijke personen uit zijn/haar omgeving.

Communicatieproblemen bij rechterhemisfeerletsel

Mensen met een beschadiging in de rechterhersenhelft kunnen problemen krijgen met de taal. Dit kunnen problemen zijn met het organiseren van informatie. Denk hierbij aan: van de hak op de tak springen, niet uit elkaar kunnen houden van hoofd en bijzaken en het vertellen van (onnodig) lange verhalen. Daarnaast kunnen er problemen zijn met het aanvoelen van de sfeer van een gesprek, het herkennen van de letterlijke of figuurlijke betekenis van een opmerking, het begrijpen en gebruiken van de zinsmelodie (intonatie) en gezichtsuitdrukkingen. Dit kan leiden tot misverstanden met de gesprekspartner.
Bij het lezen kunnen er problemen zijn met het volgen van de verhaallijn en het begrijpen van leestekens.
Ook bij het schrijven kunnen problemen voorkomen.

Wat doet de logopedist bij communicatieproblemen bij rechterhemisfeerletsel?

De logopedist onderzoekt de taalfunctie en bekijkt hiermee welke onderdelen van de taal moeilijk zijn en welke goed gaan.
De logopedist start met oefeningen om de problemen in de taal te verminderen. U en uw directe omgeving leren hoe u het beste met elkaar kunt communiceren en hoe misverstanden herkend en/ of opgelost kunnen worden.

Adviezen voor personen in de omgeving van de persoon met communicatieproblemen bij rechterhemisfeerletsel

Onderstaande adviezen kunnen u en uw omgeving helpen in de communicatie:

- Gebruik geen lange zinnen in gesprekken. Korte kernachtige zinnen worden beter en sneller begrepen.
- Probeer belangrijke woorden extra te benadrukken.
- Gebruik zoveel mogelijk letterlijke taal en laat geen dingen weg.

Dysartrie (spraakstoornis)
Bij een dysartrie is de uitspraak/articulatie onduidelijk. Dit kan op verschillende manieren klinken. Soms lijkt het alsof met een dubbele tong gesproken wordt. Het komt ook voor dat de spraak 'door de neus' klinkt of dat de coördinatie tussen adem en stem verstoord is. De stem klinkt dan niet helder en er is te weinig adem om de zin volledig uit te spreken. Ook kan het spreken te snel gaan en met onregelmatige pauzes. Dit alles komt doordat (een deel van) de spieren die betrokken zijn bij de uitspraak niet goed of minder goed werken. Soms is de spraak zeer moeilijk te verstaan. Het taalbegrip is goed.

Wat doet de logopedist bij dysartrie?
De logopedist onderzoekt het gevoel en het werken van de spieren in het gezicht en mondgebied. U leert door oefeningen optimaal gebruik te maken van de eigen mogelijkheden om de verstaanbaarheid te verbeteren. Soms is spreken en/of schrijven niet of nauwelijks mogelijk. De logopedist kan dan een hulpmiddel ter ondersteuning van de communicatie aanraden en begeleiding daarbij geven.

Adviezen voor personen in de omgeving van de persoon met dysartrie
Onderstaande adviezen kunnen u en uw omgeving helpen in de communicatie:

- Zorg voor een rustige omgeving zonder afleiding en achtergrond geluiden.
- Stimuleer de persoon met dysartrie om in een langzamer tempo te spreken door zelf ook langzamer te spreken.
- Als de verstaanbaarheid zeer beperkt is, vraag de persoon met dysartrie om het op te schrijven.
- Vraag om bevestiging: "ik denk dat je bedoelt…"
- Als het spreken erg veel moeite kost, helpt het om vragen te stellen waarop alleen "ja" en "nee" kan worden geantwoord.

Dysfagie (slikstoornis)

Slikken is een ingewikkeld proces. Er zijn vele spieren bij betrokken. De mond moet voldoende geopend en gesloten kunnen worden en het gevoel in en rond de mond moet normaal zijn. Er kunnen diverse problemen ontstaan in het slikproces. Er wordt dan gesproken over een dysfagie. Zo kan speekselverlies voorkomen doordat de spieren aan de aangedane kant niet sterk genoeg meer zijn. Een vertraagde of afwezige slikreactie, waardoor het voedsel niet goed de slokdarm in gaat. Vaker verslikken doordat er vocht of voeding in de luchtpijp komt. Als iemand zicht regelmatig en ernstig verslikt en niet altijd voldoende kracht heeft om te hoesten, kan een longontsteking ontstaan.

Wat doet de logopedist bij dysfagie?

De logopedist kan met een uitgebreid slikonderzoek de oorzaak van de slikstoornis opsporen. Ook kan de logopedist vaststellen in welke fase van het slikproces de stoornis zit. Door te oefenen kan het slikken verbeterd worden. Daarnaast geeft de logopedist ook advies over bijvoorbeeld de samenstelling van het voedsel en de manier waarop het aangeboden wordt. Soms is het nodig dat (tijdelijk) het eten en/of drinken in een aangepaste vorm gegeven wordt. Ook kan het nodig zijn dat het eten via een sonde gegeven wordt. Een sonde is een plastic slangetje dat via de neus naar de maag of de darm gaat.

Adviezen voor de personen in de omgeving van een persoon met dysfagie

Onderstaande adviezen u en uw omgeving helpen om het eten en drinken veiliger te laten verlopen:

- Bij slikproblemen, wordt er een advies gegeven over hoe vaak en wat er gegeten mag worden. Overleg altijd eerst met de behandelaar (in het ziekenhuis de verpleging of logopedist, in de thuissituatie de huisarts of logopedist van de patiënt) wat er gegeten of gedronken mag worden. Ook is het soms niet toegestaan om zonder hulp te eten of drinken.

- Als voeding door de mond nog niet veilig is, is mondverzorging belangrijk. Dit helpt ook om de slikmotoriek te verbeteren.
- De persoon met dysfagie moet altijd goed rechtop in bed of stoel zitten om de kans op verslikken te verkleinen.
- Als er specifieke aandachtspunten zijn voor houding, wijze van voeden en de samenstelling van het eten of drinken, staat dat in het ziekenhuisdossier beschreven. In de thuissituatie kunt u zich wenden tot de logopedist.

Verwijzing naar een logopedist

U heeft een verwijzing nodig van een specialist (bijvoorbeeld neuroloog of revalidatiearts) of de huisarts. Afhankelijk van uw ziektekostenverzekering kunt u ook zonder verwijzing een afspraak maken.

Vragen

Als u na het lezen van deze folder nog vragen heeft, stelt u ze gerust aan uw behandelend arts, huisarts of logopedist.

De informatie in deze folder is belangrijk voor u. Als u moeite heeft met de Nederlandse taal, zorg dan dat u deze folder samen met iemand leest die de informatie voor u vertaalt of uitlegt.

The information in this brochure is important for you. If you have any difficulties understanding Dutch, please read this brochure together with somebody who can translate or explain the information to you.

Bu broşürdeki bilgi sizin için önemlidir. Hollandaca dilde zorlanıyorsanız, bu broşürü size tercüme edecek ya da açıklayacak biriyle birlikte okuyun.

Informacje zawarte w tym folderze są ważne dla Państwa. Jeśli język niderlandzki sprawia Państwu trudność, postarajcie się przeczytać informacje zawarte w tym folderze z kimś, kto może Państwu je przetłumaczyć lub objaśnić.

المعلومات المتواجدة في هذا المنشور مهمة بالنسبة لكم. إذا كنتم تواجهون صعوبة في اللغة الهولندية، إحرصوا حينئذ على أن تقرأوا هذا المنشور بحضور شخص ما، الذي يترجم لك المعلومات الواردة فيه أو يشرحها لكم.

Maasstad Ziekenhuis
Maasstadweg 21
3079 DZ Rotterdam

T: (010) 291 19 11
I: www.maasstadziekenhuis.nl
I: www.maasstadziekenhuis.nl/mijn (patiëntenportaal)

02575-NL, 3 september 2019